

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

Kulturmiljöenheten
Eva Björkman
0501-60 53 83

Delg.kv.

BESLUT
2003-12-16

Diarienummer
432-21134-2003

Sida
1(3)

33	Riksantikvarieämbetet
Ink.	2003 -12- 3 0
Dnr.	515-3-2004

Byggnadsminnesförklaring av Falköpings centralstation
Ranten 1:1, Falköpings kommun, Västra Götalands län

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1§ och 7 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950), att Falköpings centralstation har övergått till byggnadsminne enligt nämnda kapitel.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsbestämmelser:

1. Byggnaderna får inte rivas, vare sig i sin helhet eller delar därav.
2. Byggnaderna får inte byggas till, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
3. Byggnadernas stommar får inte rivas, byggas om eller ersättas med andra material.
4. I stationshusets väntsal, skrafferad på bilaga 2,
 - får inte planlösningen ändras
 - får inte göras ingrepp i eller ändring av fast inredning
 - får inte ytskikt övertäckas, övermålas eller på annat sätt förändras.
5. Byggnaderna skall vårdas och underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhåll skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar och ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart.
6. Skyddsområdet som markerats på bilaga 1 får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras.

Redogörelse för ärendet

Regeringen beslutade den 21 augusti 1986 att Falköpings centralstation skulle skyddas som statligt byggnadsminne. Beslutet grundade sig på en landsomfattande stationshusinventering som genomfördes av SJ:s dåvarande bandistrikt, Arkitekturmuseet och Riksantikvarieämbetet.

Fastigheten förvärvades 2001-01-01 från staten av Jernhusen AB, varvid den övergick till att bli byggnadsminne enligt KML, dock utan fastställda

skyddsföreskrifter. Riksantikvarieämbetet har i samråd med Jernhusen AB och Länsstyrelsen utarbetat förslag till skyddsbestämmelser för stationsbyggnaden. De av Riksantikvarieämbetet framtagna skyddsbestämmelserna med tillhörande motivering, kulturhistorisk beskrivning och bakgrundshistoria har 2003-03-11 översänts till länsstyrelsen som underlag för beslut.

Stationsbyggnaden och ställverkshuset har beteckningen Q i gällande detaljplan.

Historik

Falköping blev redan på 1860-talet en betydelsefull järnvägsknutpunkt för västra och södra stambanan. SJ:s chefsarkitekt A W Edelsvärd ritade det första stationshuset för Falköping-Ranten och han utarbetade också en idealstadsplan utgående från järnvägen och stationshusets placering som dock inte förverkligades. Den västra stambanan var färdigställd till Falköping till 1858 och fyra år senare anslöts den södra stambanan från Malmö. Därefter tillkom den smalspåriga järnvägen Falköping-Uddagården för godstransporter 1887 och Västra centralbanan mellan Falköping och Landeryd 1906. År 1876 hade även Falköpings stad byggt ett stationshus – senare benämnt Falköpings södra.

Ökade trafikmängder under 1900-talets första decennier medförde utbyggnad av spårområdena i staden och behov av ett nytt stationshus. Åren 1934-35 uppfördes det nya stationshuskomplexet efter ritningar av SJ:s nytillträdde chefsarkitekt Birger Jonson. Falköping blev den första stationen i landet som utfördes i en rent funktionalistisk stil.

Stationshuset byggdes huvudsakligen av armerad betong och exteriören karaktäriseras av den asymmetriska, ljust putsade långsträckt fasaden, fönsterplaceringen i grupper om tre, det flacka taket samt en markerad entré och vestibul. Uppdelningen av väntsalarna i olika klasser var nu också borta, istället byggdes en stor luftig genomgående vestibul med glasparti och dörrar av järn mot banan, samt en separat mindre väntsal för icke rökare. Väggar i vestibulen kläddes till dörrhöjd med grågrön finslipad kalksten. Grå kalksten användes som golvmaterial. I den mindre väntsalen kläddes väggar från golv till tak med ekfanerat lameilträ och buffén fick svart och rött kakel på väggarna. En huskropp med samma utförande för posthantering är sammanbyggd med stationshuset. Till stationen hör även det f.d. ställverkshuset som är uppfört i samma stil. Marken framför stationshusets entrésida är belagd med gatsten och på stationsplanen mellan stationsbyggnaden och spårområdet finns planteringar.

Stationshuset renoverades 1991 med hänsynstagande till dess unika funktionalistiska utformning. Byggnaden är till det yttre, och till vissa delar även interiört, välbevarad och har ett mycket stort arkitekturhistoriskt värde genom den konsekvent genomförda utformningen.

Till närmiljön kring stationen hör även det välbevarade Rantens Hotell som uppfördes i samband med anläggandet av det första stationshuset.

Motivering

Enligt 3 kap 1 § kulturminneslagen skall ett statligt byggnadsminne som övergår till en annan ägare än staten därmed utgöra ett byggnadsminne enligt samma lag. Länsstyrelsen skall enligt 3 kap 7 § samma lag i sådant fall utfärda förklaring om detta.

Hur man överklagar

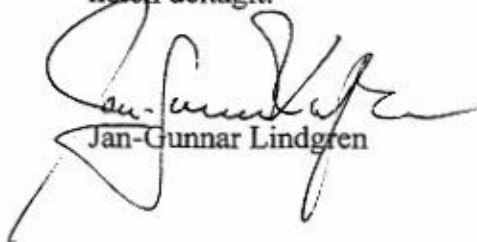
Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten (se bilaga formulär 03).

Upplysningar

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhåll av byggnader, anläggningar och det kringliggande området.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950), lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Länsstyrelsen får ställa villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen.

I detta ärende har Jan-Gunnar Lindgren beslutat, och Eva Björkman varit föredragande. Dessutom har företrädare för rätts- och samhällsbyggnadsenheten deltagit.

Jan-Gunnar Lindgren

Eva Björkman

Bilagor

Karta och plan över del av stationshuset
Hur man överklagar

Kopia

Riksantikvarieämbetet, delgivningskvitto
Västergötlands museum
Falbygdens museum
Falköpings kommun, byggnadsnämnden
Kulturmiljöenheten 2 ex

Laga kraftbevis till:

Lantmäterimyndigheten, Riksantikvarieämbetet, Byggnadsnämnden

2004-02-16

Sida
1(1)

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Kulturmiljöenheten
Yvonne Holmén
0501-60 53 03

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Vidi: Jm

	Riksantikvarieämbetet
Ink.	2004 -02- 23
Dnr.....	

Enligt Länsstyrelsens i Västra Götalands län
diarium har besvär inte anförts över detta beslut.

Registratorn/Sign

YH.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

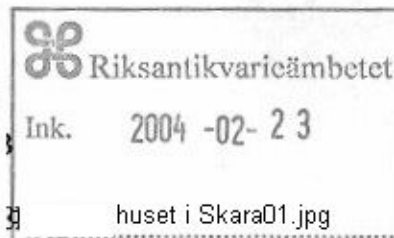
Kulturmiljöenheten
Eva Björkman
0501-60 53 83

Delg.kv.

BESLUT
2003-12-16

Diarienummer
432-21134-2003

Sida
1(3)

Byggnadsminnesförklaring av Falköpings centralstation Ranten 1:1, Falköpings kommun, Västra Götalands län

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § och 7 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950), att Falköpings centralstation har övergått till byggnadsminne enligt nämnda kapitel.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsbestämmelser:

1. Byggnaderna får inte rivas, vare sig i sin helhet eller delar därav.
2. Byggnaderna får inte byggas till, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
3. Byggnadernas stommar får inte rivas, byggas om eller ersättas med andra material.
4. I stationshusets väntsal, skrafferad på bilaga 2,
 - får inte planlösningen ändras
 - får inte göras ingrepp i eller ändring av fast inredning
 - får inte ytskikt övertäckas, övermålas eller på annat sätt förändras.
5. Byggnaderna skall vårdas och underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhåll skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar och ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart.
6. Skyddsområdet som markerats på bilaga 1 får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras.

Redogörelse för ärendet

Regeringen beslutade den 21 augusti 1986 att Falköpings centralstation skulle skyddas som statligt byggnadsminne. Beslutet grundade sig på en landsomfattande stationshusinventering som genomfördes av SJ:s dåvarande bandistrikt, Arkitekturmuseet och Riksantikvarieämbetet.

Fastigheten förvärvades 2001-01-01 från staten av Jernhusen AB, varvid den övergick till att bli byggnadsminne enligt KML, dock utan fastställda

skyddsföreskrifter. Riksantikvarieämbetet har i samråd med Jernhusen AB och Länsstyrelsen utarbetat förslag till skyddsbestämmelser för stationsbyggnaden. De av Riksantikvarieämbetet framtagna skyddsbestämmelserna med tillhörande motivering, kulturhistorisk beskrivning och bakgrundshistoria har 2003-03-11 översänts till länsstyrelsen som underlag för beslut.

Stationsbyggnaden och ställverkshuset har beteckningen Q i gällande detaljplan.

Historik

Falköping blev redan på 1860-talet en betydelsefull järnvägsknutpunkt för västra och södra stambanan. SJ:s chefsarkitekt A W Edelsvärd ritade det första stationshuset för Falköping-Ranten och han utarbetade också en idealstadsplan utgående från järnvägen och stationshusets placering som dock inte förverkligades. Den västra stambanan var färdigställd till Falköping till 1858 och fyra år senare anslöts den södra stambanan från Malmö. Därefter tillkom den smalspåriga järnvägen Falköping-Uddagården för godstransporter 1887 och Västra centralbanan mellan Falköping och Landeryd 1906. År 1876 hade även Falköpings stad byggt ett stationshus – senare benämnt Falköpings södra.

Ökade trafikmängder under 1900-talets första decennier medförde utbyggnad av spårområdena i staden och behov av ett nytt stationshus. Åren 1934-35 uppfördes det nya stationshuskomplexet efter ritningar av SJ:s nytillträdde chefsarkitekt Birger Jonson. Falköping blev den första stationen i landet som utfördes i en rent funktionalistisk stil.

Stationshuset byggdes huvudsakligen av armerad betong och exteriören karaktäriseras av den asymmetriska, ljusst putsade långsträckta fasaden, fönsterplaceringen i grupper om tre, det flacka taket samt en markerad entré och vestibul. Uppdelningen av väntsalarna i olika klasser var nu också borta, istället byggdes en stor luftig genomgående vestibul med glasparti och dörrar av järn mot banan, samt en separat mindre väntsal för icke rökare. Väggar i vestibulen kläddes till dörrhöjd med grågrön finslipad kalksten. Grå kalksten användes som golvmaterial. I den mindre väntsalen kläddes väggarna från golv till tak med ekfanerat lamellträ och buffén fick svart och rött kakel på väggarna. En huskropp med samma utförande för posthantering är sammanbyggd med stationshuset. Till stationen hör även det f.d. ställverkshuset som är uppfört i samma stil. Marken framför stationshusets entrésida är belagd med gatsten och på stationsplanen mellan stationsbyggnaden och spårområdet finns planteringar.

Stationshuset renoverades 1991 med hänsynstagande till dess unika funktionalistiska utformning. Byggnaden är till det yttre, och till vissa delar även interiört, välbevarad och har ett mycket stort arkitekturhistoriskt värde genom den konsekvent genomförda utformningen.

Till närmiljön kring stationen hör även det välbevarade Rantens Hotell som uppfördes i samband med anläggandet av det första stationshuset.

Motivering

Enligt 3 kap 1 § kulturminneslagen skall ett statligt byggnadsminne som övergår till en annan ägare än staten därmed utgöra ett byggnadsminne enligt samma lag. Länsstyrelsen skall enligt 3 kap 7 § samma lag i sådant fall utfärda förklaring om detta.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten (se bilaga formulär 03).

Uppllysningar

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhåll av byggnader, anläggningar och det kringliggande området.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950), lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Länsstyrelsen får ställa villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen.

I detta ärende har Jan-Gunnar Lindgren beslutat, och Eva Björkman varit föredragande. Dessutom har företrädare för rätts- och samhällsbyggnadsenheten deltagit.

Jan-Gunnar Lindgren

Eva Björkman

Bilagor

Karta och plan över del av stationshuset
Hur man överklagar

Kopia

Riksantikvarieämbetet, delgivningskvitto
Västergötlands museum
Falbygdens museum
Falköpings kommun, byggnadsnämnden
Kulturmiljöenheten 2 ex

Laga kraftbevis till:

Lantmäterimyndigheten, Riksantikvarieämbetet, Byggnadsnämnden

LANTMÄTERIMYNDIGHETEN
Västra Götalands län

KARTA

Upprättad 2003

Ämne

Avstyckning från Ranten 11 samt fastighetsreglering
berörande styckningslotten och Ranten 223

Förhållningsskizzen

Stig Lundahl
Stig Lundahl

Kommun

Falköping

Län

Västra Götaland

Aktbilaga KA

Ärendenummer 0017716

Figur 1, 3 och 5 överförs till Ranten 112

Figur 2 och 4 överförs till Ranten 223

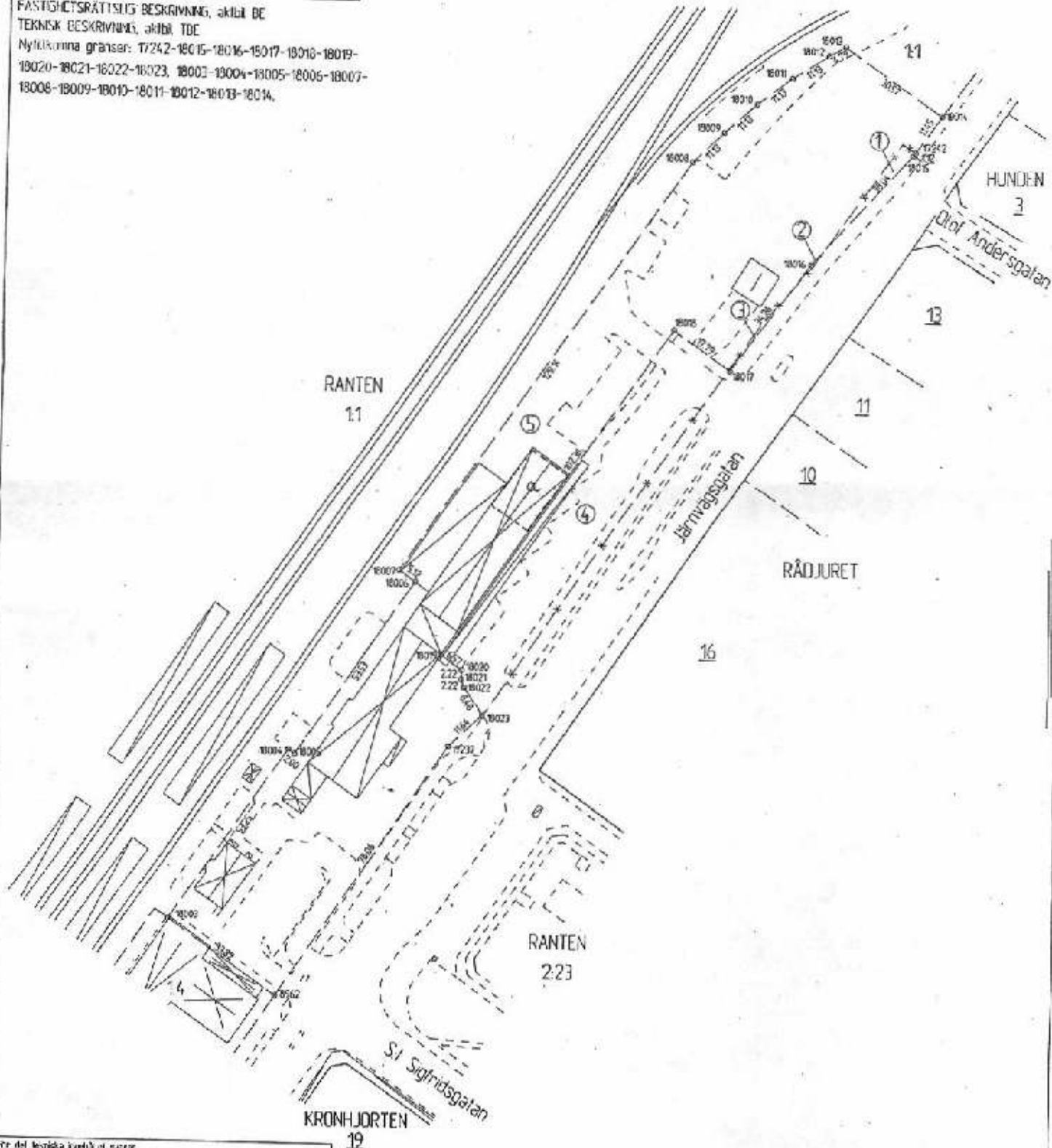
FASTIGHETSÄTTISG BESKRIVNING, aktbil BE

TEKNISK BESKRIVNING, aktbil TDE

Nytkomna gränser: 17242-18015-18016-18017-18018-18019-

18020-18021-18022-18023, 18003-18004-18005-18006-18007-

18008-18009-18010-18011-18012-18013-18014.

För del tekniska inredningsskizzen

Mikael Carp
Mikael Carp
Mätningsschef

Fransiska genen
Hjälmsjö

Skala

1:1000

Koordinatsystem

RT R05 Sgm V 1

Närings | Beräkning | Kartlägg | Ämne | Beskrivning